

Jak wykorzystywać narzędzia cyfrowe, Internet i media społecznościowe w pracy z uczniami.

Tekst został opracowany z myślą o realizacji pkt. 5 „Kierunków polityki oświatowej państwa na rok szkolny 2025/2026”: Promowanie higieny cyfrowej i bezpiecznego poruszania się w sieci, rozwijanie umiejętności krytycznej analizy informacji dostępnych w Internecie, poprawne metodyczne wykorzystywanie przez nauczycieli nowoczesnych technologii, w szczególności opartych na sztucznej inteligencji oraz korzystanie z zasobów Zintegrowana Platforma Edukacyjna.

Wprowadzenie

Współczesna szkoła pracuje w warunkach rosnącej cyfryzacji — rozwój narzędzi informacyjno-komunikacyjnych (TIK) staje się coraz bardziej istotny w procesie edukacyjnym. Jak piszą Zyta Czechowska i Jolanta Majkowska ^{*}: „Dynamiczny rozwój technologii cyfrowych ma coraz większy wpływ na wszystkie obszary naszego życia. [...] Jeśli szkoła ma być przestrzenią nowoczesną i przystającą do rozwijającej się cywilizacji, nie może wzbraniać się przed koniecznymi zmianami.” Również w raporcie Związek Cyfrowa Polska „Cyfrowa Szkoła 4.0” podkreśla się, że szkoły muszą przygotować młodzież do cyfrowej rzeczywistości, w której funkcjonują nie tylko narzędzia, ale i wyzwania (dezinformacja, bezpieczeństwo, sztuczna inteligencja) ^{*}.

Dla nauczycieli języka polskiego oznacza to, że:

- warto integrować narzędzia cyfrowe (np. platformy e-learningowe, aplikacje, Internet) na lekcjach,
- media społecznościowe oraz materiały z Internetu mogą stać się źródłem motywującym i angażującym uczniów (np. pokolenie Z „żyje” online) — czemu może towarzyszyć konieczność rozwijania ich kompetencji cyfrowych i medialnych. ^{*}
- ważne jest jednocześnie kształtowanie świadomego, bezpiecznego i krytycznego stosunku uczniów do sieci — zgodnie z kierunkiem polityki oświatowej.

Dlaczego narzędzia cyfrowe i media społecznościowe na lekcji języka polskiego?

1. Rozbudzają motywację i angażują

Wykorzystanie mediów społecznościowych, memów, blogów, materiałów wideo pomaga uczniom „wejść” w temat w sposób bardziej naturalny i atrakcyjny. Jak podkreślają autorki: „Uczniowie, obeznani z zasadami panującymi w mediach społecznościowych, chętniej wymieniają się treściami, są aktywni w sieci, warto spożytkować drzemiący w tych urządzeniach potencjał.” ^{*} Narzędzia cyfrowe umożliwiają także większą różnorodność metod i form pracy, co sprzyja motywacji. Raport Cyfrowa Szkoła 4.0 wskazuje, że technologia może ułatwiać tworzenie aktywności, które są bardziej interesujące dla uczniów ^{*}.

2. Wspierają rozwój kompetencji cyfrowych i medialnych

Nie wystarczy znać język polski — współczesny uczeń potrzebuje również umiejętności krytycznej analizy informacji, świadomego korzystania z Internetu, selekcjonowania treści. W opracowaniu ORE czytamy: „Dzieci ... wymagają od nauczycieli ... wdrażania uczniów do doskonalenia umiejętności krytycznego myślenia i rozwiązywania problemów, selekcjonowania informacji i ich przetwarzania.” ^{*} To ściśle wiąże się z kierunkiem polityki oświatowej — promowanie higieny cyfrowej, bezpiecznego poruszania się w sieci, rozwijanie krytycznej analizy.

3. Wzbogacają metodę pracy i umożliwiają nowe formy zajęć

Zastosowanie narzędzi cyfrowych pozwala na:

- szybsze i bardziej elastyczne przygotowanie materiałów (np. quizy online, interaktywne prezentacje),
- pracę w modelu hybrydowym lub zdalnym (co staje się coraz bardziej realne). ^{*}
- wykorzystanie autentycznych materiałów medialnych (blogi, vlogi, memy, hasztagi) w pracy nad językiem i kulturą. ^{*}
- zadania i projekty, w których uczniowie sami tworzą treści cyfrowe — np. filmiki, posty na blogu lub mediach społecznościowych (pod kontrolą nauczyciela), co rozwija również kompetencję tworzenia treści — aż 57 % dorosłych w Polsce deklaruje podstawowe umiejętności tworzenia treści cyfrowych. ^{*}

4. Umożliwiają pracę zróżnicowaną i indywidualizację

W publikacji ORE wskazano, że technologie cyfrowe są szczególnie przydatne w pracy z uczniami o zróżnicowanych potrzebach edukacyjnych i rozwojowych: „Nowoczesne technologie oferują coraz ciekawsze rozwiązania wspierające rozwój uczniów. ... Dzięki właściwie dobranym i dostosowanym aplikacjom można oddziaływać wielozmysłowo na uczniów, którzy w szczególny sposób potrzebują takiej stymulacji.”*

Jak w praktyce przygotowywać i prowadzić lekcje języka polskiego z użyciem TIK i mediów społecznościowych? Ramowy opis procesu i wskazówek metodycznych dla nauczyciela języka polskiego:

Przygotowanie

1. **Wybór tematu lekcji** — np. analiza współczesnego tekstu kultury, praca z memem, filmem, wpisem w mediach społecznościowych.
2. **Dobór narzędzi cyfrowych** — np.:
 - platforma edukacyjna (np. Zintegrowana Platforma Edukacyjna) do udostępnienia materiałów, zadań, pracy domowej,
 - aplikacja quizowa (Kahoot!, Quizizz), narzędzia do wspólnej pracy (Padlet, Google Slides), edytory online, kanały YouTube, blogi, media społecznościowe (np. Instagram, Twitter, TikTok) – z zachowaniem zasad bezpieczeństwa i zasad edukacyjnych.
3. **Zadbanie o aspekty bezpieczeństwa i higieny cyfrowej** – uczniowie powinni być świadomi, jak bezpiecznie korzystać z sieci, odróżniać informacje wiarygodne od fałszywych, znać zasady etycznego zachowania online. Warto poświęcić krótką część lekcji na przypomnienie tych aspektów. Raport Cyfrowa Szkoła 4.0 podkreśla: „Bezpieczeństwo i higiena cyfrowa” to ważny element transformacji cyfrowej edukacji.*
4. **Integracja z podstawą programową** – w opracowaniu ORE czytamy, że zapis podstawy programowej nakłada na szkołę m.in. zadanie: „przygotowywać uczniów do dokonywania świadomych i odpowiedzialnych wyborów w trakcie korzystania z zasobów dostępnych w internecie, krytycznej analizy informacji, bezpiecznego poruszania się w przestrzeni cyfrowej...”*
5. **Ustalenie sposobu pracy z uczniami** – czy zadania będą wykonywane indywidualnie, w parach, w grupach, czy też hybrydowo (część w klasie, część online).
6. **Przygotowanie materiałów cyfrowych i instrukcji** – nauczyciel może przygotować prezentację, wideo, kartę pracy w formie pdf lub edytowalnej, linki, QR-kod do zadań, a także ustalić czas i sposób pracy online/offline.

Prowadzenie lekcji

1. **Wprowadzenie tematu** – np. krótkie wideo, mem lub wpis w mediach społecznościowych, który zachęci uczniów do refleksji.
2. **Omówienie kwestii bezpieczeństwa i higieny cyfrowej** – np. co to znaczy „być aktywnym i krytycznym” w sieci, jak rozpoznawać dezinformację, fake-news, jak dbać o prywatność, zasady etyki online.
3. **Realizacja głównej części lekcji** – np.:
 - uczniowie pracują na platformie: wspólny edytor, forum dyskusyjne, zadanie quizowe,
 - wykorzystanie mediów społecznościowych: analiza postów, memów, filmików, hashtagów, tworzenie własnych wpisów lub relacji (pod nadzorem nauczyciela).
4. **Utrwalenie i refleksja** – podsumowanie zajęć: co udało się osiągnąć, co było trudne, jak uczniowie oceniają swoją pracę cyfrową. Warto zaprosić uczniów do autorefleksji: „Co mnie zaskoczyło?”, „Jak zmieniło się moje podejście do korzystania z sieci/mediów?”.
5. **Zadanie domowe lub rozszerzenie online** – poprzez platformę udostępnienie materiałów, np. dodatkowych filmików, quizu, forum dyskusyjnego, w którym uczniowie wideo-lub tekstowo dzielą się przemyśleniami.

Uwagi metodyczne

- Upewnij się, że wszyscy uczniowie mają dostęp do niezbędnych narzędzi (komputer, tablet, smartfon – w zależności od zadania).
- Zadbaj o jasne instrukcje – kiedy korzystamy z narzędzia, co jest celem zadania, ile czasu mamy.
- Pamiętaj o różnym poziomie kompetencji cyfrowych uczniów – przewidź krótki instruktaż albo pomoc dla mniej zaawansowanych.
- Zadbaj o bezpieczeństwo danych uczniów – wybieraj narzędzia zgodne z polityką szkoły, chroniące prywatność.
- Monitoruj interakcje – gdy uczniowie pracują w sieci/mediach społecznościowych, moderuj dyskusję, włącz kontrolę nad tym, co publikują.
- Łącz TIK z tradycyjnymi metodami – nie chodzi o całkowite zastąpienie metody „face to face”, ale o wzmocnienie pracy nauczyciela i ucznia. Jak wskazuje ORE: „Praca z tabletem czy ze smartfonem ... staje się uzupełnieniem sprawdzonych i stosowanych dotąd metod pracy.”*
- Oceniaj również proces tworzenia – nie tylko efekt, ale zaangażowanie, współpracę, kreatywność.

Przykładowe ćwiczenia do wykorzystania

Poniżej kilka gotowych propozycji ćwiczeń, które można zaadaptować na lekcje języka polskiego, z użyciem TIK i mediów społecznościowych.

Ćwiczenie 1: „Hashtag & dyskusja”

Poziom: klasy starsze szkoły podstawowej / szkoła ponadpodstawowa

Cel: rozwijanie umiejętności czytania ze zrozumieniem, wypowiedzi ustnej/pisemnej, krytycznej analizy wpisów w mediach społecznościowych.

Przebieg:

- Nauczyciel wybiera kilka popularnych hashtagów związanych z kulturą, literaturą lub edukacją (np. #czytaniejestfajne, #polskamłodzież, #zerośmieci → jak w artykule dla polonistów jako obcego: #bodypositive, #zerośmieci)*
- Uczniowie (w parach lub grupach) wyszukują w sieci (np. Instagram, Twitter) wpisy z tymi hashtagami, robią zrzuty ekranowe lub kopiuje linki.
- Na lekcji analizują: kto je publikuje, jakie mają komunikaty, czy są one rzetelne, jakie emocje wywołują, jakie słownictwo/zwroty zawierają.
- Następnie każda grupa przygotowuje własny wpis (tekst + grafika/obrazek) z wybranym hashtagiem, który promuje czytanie, kulturę języka lub bezpieczeństwo w sieci.
- Podsumowanie : dyskusja, co było najtrudniejsze, jakie różnice między wpisami komercyjnymi/marketingowymi a tymi edukacyjnymi.

Ćwiczenie 2: „Memy językowe”

Poziom: szkoła ponadpodstawowa lub starsze klasy podstawówki

Cel: rozwijanie kompetencji leksykalno-gramatycznych, znajomości frazeologizmów, kreatywności uczniów.

Przebieg:

- Nauczyciel pokazuje mem lub komiks internetowy, w którym użyto idiomu lub zwrotu frazeologicznego (np. „szewc bez butów chodzi”, „rzucić palenie”, „sprytny jak lis”). W artykule przytoczono przykład memu: „Dwa lata temu rzuciłam palenie, rok temu rzuciłam słodycze, w tym roku ... czas na ciebie!” (Kryński, 2017)*
- Uczniowie w grupach analizują: jakie znaczenie ma wyrażenie/idiom, w jakim kontekście jest użyty, co wnosi mem, czy jest śmieszny/ironiczny.
- Zadanie: stworzyć własny mem (może być w edytorze graficznym lub aplikacji typu Canva) z wykorzystaniem wybranego idiomu/frazeologizmu, opublikować (np. na platformie szkolnej lub na tablicy klasowej w formie wydruku) oraz przygotować krótką prezentację: dlaczego wybrali to wyrażenie, co chcieli przekazać, jak (meta)komunikat memu inne od dosłownego.

- Rozszerzenie: można połączyć z analizą komentarzy czy reakcji rówieśników — w jaki sposób język memów odzwierciedla kulturę młodzieży, co mówi o komunikacji internetowej.

Ćwiczenie 3: „Internetowa recenzja tekstu kultury”

Poziom: szkoła ponadpodstawowa

Cel: rozwijanie umiejętności czytania/wysłuchiwania, pisania recenzji, korzystania ze źródeł internetowych, krytycznej analizy materiałów medialnych.

Przebieg:

- Nauczyciel wybiera fragment filmu, serialu, bloga lub vloga dotyczącego literatury/filmu/polskiej kultury (np. materiał dostępny na YouTube lub stronie internetowej) — artykuł wskazuje, że studenci wykorzystywali materiały z YouTube’a i blogów: „Filmy ... ukazują polszczyznę nieformalną ...”^{*}
- Uczniowie indywidualnie lub w parach oglądają/wczytują materiał, a następnie piszą recenzję (ok. 300-400 słów), w której:
 - podają informacje o tym, co obejrzeli/przeczytali,
 - oceniają pod względem merytorycznym i językowym—czy język jest formalny/informalny, jakie wyrażenia się pojawiają, jakie elementy kulturowe są poruszane,
 - analizują, jakie media społecznościowe mogą być miejscem dyskusji o tym materiale (np. wpis na blogu, komentarze pod filmem, post na Instagramie).
- Następnie, jako zadanie online, uczniowie publikują swoją recenzję na platformie szkolnej lub w częściach: część pisemna + krótki filmik (np. 1-2 min) z komentarzem wideo.
- Na kolejnej lekcji odbywa się dyskusja: „Jakie zagrożenia lub wyzwania widzę w wykorzystaniu takich materiałów online (np. prawa autorskie, bezpieczeństwo, komentarze hejterskie)?” – co pozwala włączyć temat higieny cyfrowej i krytycznej analizy informacji.

Ćwiczenie 4: „Projekt cyfrowy – kampania społeczna”

Poziom: szkoła podstawowa (klasy starsze) / szkoła ponadpodstawowa

Cel: współpraca uczniów, kreatywne posługiwanie się narzędziami cyfrowymi, uświadamianie kwestii bezpieczeństwa w sieci, autoprezentacji, komunikacji w mediach społecznościowych.

Przebieg:

- Podział klasy na grupy (3-4 osoby). Każda grupa otrzymuje temat kampanii – np.: „Bezpieczne korzystanie z Internetu”, „Fake news – jak je rozpoznawać?”, „Zdrowa higiena cyfrowa i równowaga online-offline”.
- Zadanie dla grupy: opracować kampanię, która zawiera:
 1. **Slogan + hashtag** (np. #myslprzedklikniciem)
 2. **Posty w mediach społecznościowych** (np. grafika + krótki tekst)
 3. **Krótki filmik lub animacja (1-2 min)** – może być nagrany smartfonem, edytowany w prostym edytorze.
 4. **Prezentacja online** – grupa prezentuje efekty swojej kampanii w klasie/na platformie.
- Na lekcji nauczyciel moderuje dyskusję nad tym: jakie narzędzia wykorzystali, jakie wyzwania napotkali (np. wybór obrazu, prawo autorskie, sposób dotarcia do odbiorcy), co by zmienili.
- Ewaluacja: uczniowie głosują na najbardziej efektywną kampanię (za pomocą quizu online), omawiają, co uczyniło ją skuteczną — co można zastosować w przyszłości.

Podsumowanie

Włączenie narzędzi cyfrowych, Internetu i mediów społecznościowych w pracę nauczyciela języka polskiego daje ogromne możliwości — zarówno w obszarze motywacji, różnorodności metod, jak i rozwoju kompetencji uczniów w zakresie cyfrowo-medialnym i krytycznego myślenia. Realizacja kierunku polityki oświatowej dotyczącego higieny cyfrowej, bezpieczeństwa w sieci, popartych metodologicznie działań z wykorzystaniem sztucznej inteligencji oraz korzystania z platform edukacyjnych staje się możliwa i konieczna.

Ważne jest jednak, by tej technologii nie traktować jako celu samego w sobie, lecz jako **narzędzie** wspierające cele edukacyjne — rozwój językowy, literacki, kulturowy ucznia. Kluczem jest dobre przygotowanie, świadome planowanie zajęć, uwzględnienie dostępności narzędzi i kompetencji uczniów, oraz refleksja nad bezpieczeństwem i etyką pracy w sieci.

*Opracowanie:
Jarosław Basaj*